

Alâeddin Keykubad âlimlere çok değer verir, onları himaye ederdi. Muhyiddin İbnü'l-Arabi, Abdüllatif el-Bağdadî, Necmeddin-i Dâye, Kânî-i Tûsî, Sultânülûlemâ Bahâeddin Veled ve Ahî Evran gibi âlim, mutasavvif, edip ve şairler onun zamanında Anadolu'ya gelmiş, ilgi ve itibar görmüştür. Tarihe yakın ilgi duyduğu, Nizâmülmülük'ün *Siyâsetnâme'sini*, Gazzâlî'nın *Kimyâ-yı Saâdet'i*ni ve Keykâvus b. İskender'in *Kâbûsnâme'sini* okuduğu kaydedilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, XII, 354, 458-459, 465, 478-489, 491, 495; Muhammed b. Ahmed en-Nesevî, *Sîretü's-Sultân Celâlîddin Mengübîri* (nşr. O. Houdas), Paris 1891, s. 20, 110, 155 vd., 185 vd., 196-198, 205-209; İbn Nazîf, *Târihü'l-Manşûri* (nşr. G. A. Gryaznevitch), Moskva 1970; Sîbt İbnü'l-Cevzî, *Mir'âtü'z-zamân*, VIII/2, s. 598, 660, 703; İbnü'l-Adîm, *Zübdeyü'l-haleb*, III, 188, 198, 209, 216, 218, 220, 226, 232; İbn Bibî, *el-Evâmirü'l-'Alâ'iyye*, tür.yer.; İzzeddin İbn Şeddâd, *Description de la Syrie du nord* (trc. A. M. Edde-Terrasse), Damas 1984, s. 81, 104, 114, 117, 214-215; Ebû'l-Ferec, *Târih*, II, 521, 530, 536-537; a.mlf., *Târihü muhtaşarı'd-düvel* (nşr. Antûn Sâlihânî el-Yesûî), Beyrut 1890, s. 223, 246, 250, 254; İbn Vâsil, *Mûferricü'l-kûrûb*, III, 217-219, 268; IV-V, bk. İndeks; Aksarâyî, *Müsâmeretü'l-ahbâr*, s. 31, 33, 73, 100; *Târih-i Âl-i Selçuk* (nşr. ve trc. Feridûn Nâfir Uzlu), Ankara 1952, s. 46-47, 63; Eflâkî, *Menâkîbü'l-'ârifîn*, I-II, bk. İndeks; Cl. Cahen, *La Syrie du nord*, Paris 1940, s. 112, 626-628, 632, 634, 638, 644-646, 651, 681, 693; a.mlf., *Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler* (trc. Yıldız Moran), İstanbul 1979, bk. İndeks; a.mlf., "Keykubâd", *El²* (ing.), IV, 817-818; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1971; a.mlf., *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalâr*, Ankara 1988, bk. İndeks; a.mlf., "Keykubâd I.", *İA*, VI, 646-661; Mehmet Çayırdağ, "I. Alaaddin Keykubad'ın Sikkeleri", *Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri 1992-1998*, [başka yeri yok] 1996, s. 79-83; Emine Uymaz, *Sultan I. Alâeddin Keykubat Devri Selçuklu Tarihi: 1220-1237* (doktora tezi, 1997). Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; İbrahim Artuk, "Alâeddin Keykubad'ın Meliklik Devri Sikkeleri", *TTK Belleten*, XLIV/174 (1980), s. 265-273.

 FARUK SÜMER

KEYKUBAD II

(ö. 652/1254)

Anadolu Selçuklu sultani
(1249-1254).

637 (1239) yılında dünyaya geldi. II. Gıyâseddin Keyhusrev'in, Gürcü Kralıçesi Rusdan'ın Anadolu'da Gürcü Hatun diye bilinen kızı Thamara'dan doğan oğludur. Gıyâseddin Keyhusrev, Thamara'yı çok sevdığı ve bu eşi aynı zamanda soylu bir

prenses olduğu için Keykubad'ı veliaht ilân etmiş ve emîrlерle devlet ricâlinin bâtinî almıştı. Fakat onun ölümünden (644/1246) sonra devlet adamları siyâsi geleneğe uyarak büyük şehzade II. İzzeddin Keykâvus'u tahta çıkardılar. Aynı yıl Gümük Han'ın cüllüs merasimine katılmak için İzzeddin Keykâvus'u temsilen Moğolistan'a giden ortanca şehzade IV. Kılıçarslan büyük kağanın verdiği bir yarıklı döndü. Bu yarıktı İzzeddin Keykâvus ile veziri Şemseddin Muhammed İsfahânî'nin azledildiği ve sultanlığı Kılıçarslan'ın getirildiği bildiriliyordu. Fakat Celâleddin Karatay üç kardeşi birden tahta çıkararak (Rebfülevvel 647 / Haziran - Temmuz 1249) muhtemel bir buhranı önledi; böylece hem Moğollar tatmin edilmiş hem de Selçuklu Devleti'nin itibarı korunmuş oldu. Beş yıl (647-652/1249-1254) süren bu ortak saltanat döneminde yaş sırasıyla üç sultanın da adı hutbede okunuyor, sikke, kitâbe ve belgelere yazılıyordu; bazan da büyük sultan sıfatıyla sadece II. İzzeddin Keykâvus zikrediliyordu.

652 (1254) yılında Mengü Han'ın top-lantıya çağırıldığı kurultaya katılmak için yola çıkan II. İzzeddin Keykâvus Sivas'a geldiğinde Celâleddin Karatay'ın ölüm haberini aldı ve kapıldığı büyük üzüntü sebebiyle Moğolistan'a gitmekten vazgeçip yerine küçük kardeşi II. Alâeddin Keykubad'ı göndermeye karar verdi, bu durumu bir mektupla Mengü Han'a bildirdi. II. Alâeddin Keykubad'ın maiyetinde Seyfeddin Torumtay, Şücâeddin Abdurrahman ve Lala Bedreddin Muslih gibi kumandan ve devlet adamları da vardı; bu kişiler, babası tarafından veliaht ilân edilmesinden dolayı sultanlığın yalnız Alâeddin Keykubad'ın hakkı olduğunu açıkça söylüyorlardı. Bunlar, Moğollar'ın para ve mala karşı duydukları zaafi çok iyi bildikleri için Selçuklu tahtının sadece II. Alâeddin Keykubad'a tevcih edileceğinden ve kendilerine de önemli mevkiler verileceğinden emindiler; çünkü yanlarında çok kıymetli hediyeler götürüyorlar, bu sebeple de korkmadan konuşuyorlardı. Bu sözlerinden dolayı onlardan hiçbiri Keykubad'a refakat etmekten alkonulmadı ve hepsi bu şekilde Erzurum'a vardi. İbn Bîbî, Alâeddin Keykubad ve maiyetindekilerin Erzurum'da bir gece kalarak yemek yiyp içki içiklerini, sonra da uyumak için odalarına çekildiklerini, fakat sabahleyin Keykubad'ın ölü bulunduğu, ölüm sebebinin araştırıldığını, ancak anlaşılmadığını ve bunun üzerine birtakım dedikoduların çıktığını kaydeder (*el-Evâmirü'l-*

'Alâ'iyye, s. 630). Aksarâyî ise Keykubad'ın sadece kendisinin sultan olarak-doneğinden kayıtlanan ağabeyleri Keykâvus ve Kılıçarslan tarafından Lala Muslih vasisiyle öldürtüldüğünü söyler (*Müsâmetü'l-ahbâr*, s. 39). Fakat diğer sultanların kayıtları olsaydı kardeşlerini göndermezler veya yoldan geri çevirerek gitmesine izin vermezlerdi; bu sebeple adı geçen tarihçilerin zehirlenme iddiası, Keykubad'ın âni ölümü yüzünden çıkışmış gerçek dışı bir rivayet gibi görünmektedir. Niğdeli Kadı Ahmed, II. Alâeddin Keykubad'ın Erzurum'da annesi Gürcü Hatun'un yanına defnedildiğini yazmaktadır (*el-Veledü's-şefik*, s. 298). Sultanın hastalanarak öldüğü ve naşının Erzincan'a götürülüp orada toprağa verildiği de rivayet edilir. Keykubad'ın maiyetinde bulunanlardan çoğu Moğolistan'a varıp Mengü Han'ın katına çıkışmışlar ve sundukları değerli armağanlardan dolayı istedikleri mevkilere ulaşmışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû'l-Ferec, *Târih*, II, 545-546; a.mlf., *Târihü muhtaşarı'd-düvel* (nşr. Antûn Sâlihânî el-Yesûî), Beyrut 1890, s. 255, 263-264; İbn Bîbî, *el-Evâmirü'l-'Alâ'iyye*, s. 607 vd., 629-631; Aksarâyî, *Müsâmeretü'l-ahbâr*, s. 36-39; Bedreddin el-Aynî, *'İķdū'l-cümân*, Beyazıt Devlet Ktp., Veiliyyûddin Efendi, nr. 2391, XIX, 377-382; Niğdeli Kadı Ahmed, *el-Veledü's-şefik*, Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 4519, s. 298; *Târih-i Âl-i Selçuk* (nşr. ve trc. Feridûn Nâfir Uzlu), Ankara 1952, s. 33; S. de Saint-Quentin, *Histoire des Tartares* (nşr. J. Richard), Paris 1965, s. 82; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye Tarihi*, İstanbul 1971, s. 467, 472-474, 490; a.mlf., "Keykubad II.", *İA*, VI, 661-662; Cl. Cahen, *Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler* (trc. Yıldız Moran), İstanbul 1979, s. 265-270; a.mlf., "Kaykâ'üs", *El²* (ing.), IV, 813-814.

FARUK SÜMER

KEYKUBAD III

(ö. 702/1302 [?])

Anadolu Selçuklu sultani
(1298-1302).

Anadolu Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykâvus'un torunu, Ferâmurz'un oğludur. Hayatının 697 (1298) yılından önceki dönemi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Anadolu'daki Moğol kuvvetleri kumandanı Tayci (Tayşı) oğlu Baltu, İlhanlı Hakani Gâzân Han'dan huzuruna gelmesi için birkaç defa yarıklı almış olmasına rağmen hükümdarının bu buyruğunu yernerine getirmedi, Anadolu Selçuklu Sultanı II. Mesud'un da gitmesine engel oldu. Bunun üzerine Gâzân Han Baltu'nun üzerine üç tümenlik bir ordu gönderdi. Beylerbeyi